

Erasmus+

**PRZEWODNIK NA TEMAT DOBRYCH PRAKTYK
W ZAKRESIE KSZTAŁCENIA IMIGRANTÓW,
UCHODźCÓW I OSÓB UBIEGAJĄCYCH SIĘ O AZYL
STOSOWANYCH W HOLANDII, HISZPANII I PORTUGALII**

Zmienia życie. Otwiera umysły.

Spis treści

1. Wstęp
2. Założenia projektu „Z globalizacją nam po drodze – kształcenie na europejskim poziomie”.
3. Osiągnięte wyniki
4. Korzyści wynikające z realizacji projektów mobilnościowych
5. Znaczenie kształcenia cudzoziemców w Polsce dla rozwoju polskiego społeczeństwa i gospodarki.
6. Możliwości kształcenia cudzoziemców w Polsce według ponadnarodowych standardów.
7. Kształcenie imigrantów w Portugalii.
8. Kształcenie imigrantów w Hiszpanii.
9. Kształcenie imigrantów w Holandii.

1. Wstęp

Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości od 20 lat działa na rzecz osób prowadzących własne firmy, osób zainteresowanych rozwojem zawodowym, integracją społeczną, osób bezrobotnych i młodzieży. KSWP propaguje ideę nauki przez całe życie, promuje postawy przedsiębiorcze, stale dąży do udoskonalania świadczonych usług - to instytucja, której jednym z głównych celów statutowych jest wspieranie rozwoju kapitału ludzkiego w każdym obszarze aktywności. Główną działalność Stowarzyszenia stanowią: udzielanie pożyczek inwestycyjnych, organizowanie kursów i szkoleń oraz dofinansowywanie działań osób zakładających własną firmę. Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości popiera inicjatywy mające na celu reintegrację zawodową i społeczną, pomaga w opracowaniu strategii rozwoju, planów działania, planów marketingowych, wytyczaniu standardów budowania relacji z klientem.

2. Założenia projektu „Z globalizacją nam po drodze – kształcenie na europejskim poziomie”.

Podjęmowane w ramach projektu działania miały na celu zwiększenie świadomości pracowników na temat różnorodności społecznej i kulturowej, podniesienie ich kompetencji językowych, a przede wszystkim zwiększenie zdolności KSWP do wdrażania działań z dziedziny kształcenia na poziomie europejskim, kształcenia uwzględniającego różnorodność kulturową. Założeniem projektu był wzrost kompetencji uczestników w zakresie dobrych praktyk na rzecz cudzoziemców w wybranych krajach Europy oraz przeniesienie ich na grunt Polski. Poznane dobre praktyki i know-how przyczynią się do stworzenia cudzoziemcom możliwości zaadaptowania się kulturowego, językowego i społecznego (w tym zawodowego) w Polsce. Projekt przyczynił się również do podniesienia jakości kształcenia obcokrajowców, ukazania konieczności realizacji w/w działań dla rozwoju polskiej gospodarki, przełamania obaw przed napływem do Polski obcego kapitału ludzkiego i zwiększenia tolerancji względem osób innej narodowości i kultury.

Ukazania korzyści z realizacji projektów mobilnościowych:

- Zebranie informacji na temat efektywnych polityk migracyjnych stosowanych w przodujących w tej dziedzinie państwach Europy, posiadających korzystną strategię i znacznie dłuższą historię wspierania imigrantów
- Zestawienie trzech różnych systemów edukacji, będących częścią polityki migracyjnej zagranicznych państw
- Wybranie najlepszych rozwiązań i ukształtowanie własnego zaplecza adaptacyjnego obcokrajowców, adekwatnie do warunków pasujących w kraju
- Podniesienie kompetencji kadry poprzez udział w zagranicznych mobilnościach z zakresu skutecznych praktyk edukacyjnych, służących adaptacji językowej, kulturowej i społecznej cudzoziemców
- Wypracowanie w ramach projektu wyników materialnych: Narzędzia praktycznego – ścieżki kształcenia imigrantów oraz Przewodnika nt. dobrych praktyk
- Udostępnianie nieodpłatnie wyników projektu w trakcie i po jego zakończeniu
- Zwiększenie świadomości pracowników na temat różnorodności społecznej i kulturowej
- Podniesienie kompetencji językowych

- Wdrożenie działań z dziedziny kształcenia na poziomie europejskim
- Umiędzynarodowienie misji Stowarzyszenia
- Rozwój współpracy międzynarodowej

3. Osiągnięte wyniki

W ramach projektu zostały zrealizowane działania:

1. Działania przygotowawcze
  - indywidualne konsultacje z branżowego języka angielskiego
  - szkolenie dla uczestników projektu z przygotowania kulturowego
2. Działania w zakresie mobilności
  - wyjazd do C4G-CONSULTING AND TRAINING NETWORK, LDA w Portugalii, wizyta studyjna w Sintrze
  - wyjazd do TRIBEKA TRAINING LAB S.L.U w Hiszpanii, wizyta studyjna w Malaga Acoge
  - wyjazd do Education Foundation Solution Training Institute w Holandii, wizyta studyjna w Stap Verder

I. Wyniki niematerialne:

- 1) Wiedza i umiejętności zdobyte przez uczestników m.in w zakresie:
  - stosowania skutecznych narzędzi i programów kształcenia, dedykowanych cudzoziemcom, zmierzających do ich adaptacji językowej, kulturowej i integracji społecznej
  - różnorodności społecznej, językowej i odmienności kulturowej oraz umiejętności promowania dialogu między różnymi kulturami
  - posługiwania się językiem angielskim, co zniweluje barierę językową podczas nawiązywania kolejnej współpracy międzynarodowej
- 2) Doświadczenie firmy w prowadzeniu działań ponadnarodowych.

II. Wyniki materialne :

- 1) Narzędzie praktyczne – ścieżka kształcenia imigrantów, uchodźców i osób ubiegających się o azyl mająca na celu ich adaptację językową, kulturową oraz włączenie społeczne
- 2) Przewodnik na temat dobrych praktyk w zakresie kształcenia imigrantów, uchodźców i osób ubiegających się o azyl stosowanych w Holandii, Hiszpanii i Portugalii

4. Korzyści wynikające z realizacji projektów mobilnościowych

Korzyści wynikające z realizacji projektów mobilnościowych dotyczą zarówno instytucji wysyłającej, instytucji przyjmującej, uczestników projektów i ich współpracowników, grupy osób do których będą kierowane ich działania, lokalnego środowiska oraz wszystkich osób, które będą mogły zapoznać się z wypracowanymi przez uczestników mobilności rezultatami. Organizacje przyjmujące poznają metody kształcenia stosowane w pozostałych 2 krajach, w których odbyły się mobilności, co przyczyni się do wymiany doświadczeń między państwami.

Projekt ma wydźwięk międzynarodowy, krajowy, regionalny i lokalny. Zagraniczne mobilności edukacyjne umożliwiają uzyskanie przekrojowych kompetencji, przejrzystych i uznawalnych nie tylko na terenie kraju, ale i poza nim, otworenie się na świat, swobodne przemieszczanie się w celach związanych z pracą lub w celu dalszego uczenia się oraz czynne uczestniczenie w Europejskim Rynku Pracy. Ponadto edukacja na poziomie europejskim przyczynia się do zdobywania nowych doświadczeń, podnoszenia kompetencji zawodowych, zdobywania wiedzy na temat kultur innych państw oraz wspiera rozwój osobisty.

Korzyści mobilnościowe:

- pozyskanie informacji na temat rozwiązań edukacyjnych stosowanych w krajach przyjmujących,
- pozyskanie wiedzy na temat różnorodności kulturowej i społecznej,
- wymiana doświadczeń pomiędzy pracownikami instytucji przyjmującej i wysyłającej,
- podniesienie świadomości kulturowej uczestników wyjazdu, propagowanie szacunku i tolerancji wobec innych kultur,
- przewyżczanie różnic kulturowych,
- pomoc w zwalczaniu obustronnego lęku przed odmiernością,
- możliwość wdrożenia rozwiązań zastosowanych w instytucji przyjmującej do instytucji wysyłającej.

Korzyści szkoleniowe:

- udział w szkoleniu potwierdzony otrzymanym zaświadczeniem oraz dokumentem Europass - Mobilność w wersji dwujęzycznej tj. języku polskim i angielskim,
- podniesienie poziomu wiedzy uczestników projektu,
- zdobycie nowych kompetencji zawodowych i osobistych uczestników projektu,
- uzyskanie informacji na temat instytucji przyjmujących,
- podniesienie kompetencji językowych,
- możliwość udziału w indywidualnych konsultacjach z języka angielskiego,
- poznanie przez uczestników projektu historii oraz kultury kraju przyjmującego,
- zdobycie doświadczenia w realizacji projektów ponadnarodowych,

Korzyści społeczne:

- budowanie pozytywnych relacji i współpracy między osobami zaangażowanymi w realizację projektu,
- nawiązanie nowych kontaktów,
- zdobycie nowych doświadczeń,

Korzyści dla instytucji:

- zwiększenie znaczenia instytucji wysyłającej na rynku krajowym oraz ponadnarodowym,
- zwiększenie doświadczenia instytucji wysyłającej,
- zyskanie renomy instytucji nowoczesnej, rozwijającej się, stawiającej na rozwój i podnoszenie kompetencji swoich pracowników,
- promocja regionu instytucji wysyłającej.

5. Znaczenie kształcenia cudzoziemców w Polsce dla rozwoju polskiego społeczeństwa i gospodarki.

W wielu krajach Europy, dotkniętych problemem starzenia się społeczeństwa coraz większe znaczenie dla rozwoju gospodarczego ma imigracja zarobkowa. Problem starzenia się ludności dotyczy również Polski, która w nieodległej przyszłości, będzie krajem charakteryzującym się jednym z najwyższych w Europie odsetkiem w społeczeństwie osób w wieku emerytalnym. W związku z tym, jednym z najważniejszych wyzwań dla rozwoju Polski są, obecnie niekorzystne, trendy demograficzne. Niski przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa, a także znaczna liczba Polaków przebywających za granicą, skutkują coraz większymi niedoborami na rynku pracy. Plan działań rządu RP odpowiadający na te wyzwania, będzie gotowy w połowie roku 2018. Niepokojącym zjawiskiem w Polsce jest spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. Rynek pracy opuszczają roczniki wyżu demograficznego lat 50-tych (niemal 800 tysięcy urodzeń rocznie), a wchodzi na niego roczniki niżu lat 90-tych (poniżej 400 tysięcy urodzeń rocznie). W latach 2015-2020 ubędzie blisko 590 tysięcy osób w wieku produkcyjnym. W kolejnych latach ten proces jeszcze się nasili. Specjaliści rynku pracy wskazują, że w 2030 roku pracodawcy będą mieli problemy z obsadzeniem co piątego stanowiska pracy – z 20 milionów potrzebnych pracowników pracować będzie około 16 milionów osób. Brakować będzie nie tylko pracowników wysoko wykwalifikowanych, lecz również tych o kwalifikacjach podstawowych¹.

Napływ cudzoziemców do Polski będzie miał coraz większe znaczenie gospodarcze. Na rynku pracy przebywa obecnie około 1 miliona pracowników ze wschodu, głównie z Ukrainy. Pod koniec 2017 roku ważnych było już ponad 325 tysięcy dokumentów potwierdzających legalny pobyt cudzoziemców w Polsce w oparciu na przykład o zezwolenie na pobyt czasowy. Te dane pokazują, że imigracja nie ma charakteru wyłącznie cyrkulacyjnego i sezonowego. W związku z tym osobom chcącym pozostać na stałe w Polsce trzeba zapewnić „opiekę”, aby napływ ich przyniósł korzyści ekonomiczne oraz społeczne. Kluczowym zadaniem jest nauka języka polskiego poprzez organizację szkoleń językowych dla cudzoziemców (poprawa możliwości zatrudnienia – poznanie języka ułatwi cudzoziemcom poznanie przepisów prawnych, co z kolei spowoduje wyjście z szarej strefy zatrudnienia „na czarno”) oraz integracja społeczna obcokrajowców ze społeczeństwem. Ważnym aspektem jest poznanie polskiej kultury przez osoby przybywające do Polski oraz wdrożenie skutecznych metod asymilacji w społeczeństwie polskim. Konieczne jest zabezpieczenie zdrowotne i mieszkalne, pomoc w zapoznaniu z polskim prawem, systemem szkolnictwa. Jednym z ważniejszych czynników powinno być jak najszybsze wdrożenie dzieci i młodzieży do systemu edukacji oraz intensywna nauka języka polskiego. Aby napływ cudzoziemców przyniósł korzyści ekonomiczne oraz społeczne konieczne jest kształcenie cudzoziemców oraz przeprowadzenie skutecznej integracji obcokrajowców ze społeczeństwem.

Dla polskiego społeczeństwa kontakt z osobami o innej kulturze może stanowić okazję do zwiększenia poziomu tolerancji, uświadomienia na odmienną kulturę oraz ukształtowania otwartości i postawy szacunku wobec innych. Życie w społeczeństwie wielokulturowym może sprzyjać przełamywaniu panujących stereotypów oraz uprzedzeń etnicznych. W chwili obecnej Polska jest przygotowana do nauki obcokrajowców, jednakże program nauczania winien być dostosowany aby skutecznie integrować imigrantów w różnym wieku.

¹ Dane z Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju

6. Możliwości kształcenia cudzoziemców w Polsce według ponadnarodowych standardów

Kształcenie cudzoziemców w Polsce stanowi spore wyzwanie dla osób, które są w nie zaangażowane. Wymaga od nich nie tylko specjalnych kwalifikacji, wiedzy na temat uregulowań prawnych, znajomości języków obcych, ale także odpowiednich kompetencji kulturowych, dużego stopnia otwartości, tolerancyjności oraz empatii.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej pełni rolę instytucji przewodniej w zakresie tworzenia polityki integracji cudzoziemców w Polsce. Poprzez indywidualne programy integracji (IPI) MPiPS chce ułatwić uchodźcom adaptację w Polsce przez udzielenie pomocy w nauce języka polskiego, znalezienie pracy, zabezpieczenia mieszkaniowego, zdrowotnego i socjalnego. Kolejny ważnym etapem jest kształcenie. Według ministerialnych założeń programy integracyjne muszą zostać przebudowane tak, aby dawać cudzoziemcowi więcej wsparcia, z drugiej strony motywować go do samodzielnego podejmowania działań, powinny zawierać większość postanowień wynikających z sytuacji osobistej cudzoziemcy i jego rodziny. Obecnie realizatorem programu jest tylko jeden członek rodziny (głowa rodziny) i to on przyjmuje na siebie zobowiązania związane z realizacją programu. W realizację IPI powinna zostać włączona cała rodzina cudzoziemca, dla każdego z jej członków należy wyznaczyć szczegółowe zadania, modyfikowane w razie potrzeby w trakcie realizacji programu.

Obecnie pomocy integracyjnej udziela się na wniosek cudzoziemca, złożony za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie do starosty, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania cudzoziemca. Program integracyjny ustalany jest w formie umowy, zawieranej między cudzoziemcem, a Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.

Pomoc ta obejmuje:

- świadczenia pieniężne przeznaczone na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej,
- opłaty mieszkaniowe,
- pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego,
- opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- pracę socjalną,
- poradnictwo specjalistyczne, w tym poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne,
- udzielanie informacji oraz wsparcia w kontaktach z innymi instytucjami, w szczególności z instytucjami rynku pracy, ze środowiskiem lokalnym oraz organizacjami pozarządowymi - w nich możemy odkryć duży potencjał.

Kolejny ważnym etapem jest kształcenie. Aby wypracować własne skuteczne metody kształcenia oraz integracji społecznej cudzoziemców warto skorzystać z cennego doświadczenia krajów, które mają w tym zakresie dłuższą historię. W tym celu uczestnicy projektu „Z globalizacją nam po drodze – kształcenie na europejskim poziomie” odbyli trzy mobilności do europejskich krajów: Portugalii, Hiszpanii i Holandii, gdzie mogli zapoznać się z możliwościami kształcenia cudzoziemców.

7. Kształcenie imigrantów w Portugalii.

A. Historia Portugalii dotycząca uchodźców, imigrantów i poszukujących azylu.

Portugalia, jako najdalej wysunięte państwo Europy, w znacznym stopniu odczuwa napływ emigrantów i uchodźców z Ameryki, Afryki, a także wschodu Europy. Krótkie odniesienie do historii imigracji w Portugalii można przedstawić następująco: począwszy od XVIII wieku - Anglicy, którzy osiedli się na Północy dla produkcji i handlu wina Porto; kolejno Rosyjscy szlachcice – wygnani po Rewolucji Październikowej; następnie uchodźcy z różnych środowisk europejskich - głównie Żydzi, uciekający przed wojną i nazistowskimi prześladowaniami; angielskie rodziny, które przybyły osiedlić się na Południu po końcu Imperium Brytyjskiego, ale przede wszystkim napływ do Portugalii Afrykanów w czasie kolonizacji i okupacji portugalskich kolonii w tamtych czasach. Podążając dalej od początku wojen wywoleńczych w różnych regionach Portugalii, nastąpiły znaczące ruchy powrotu tubylców z Indii, Angolii, Mozambiku i Gwinei. W tym samym czasie, między 60-tymi i 70-tymi latami, wiele osób żyjących w portugalskich koloniach osiedliło się w Portugalii, na dłuższy lub określony czas: na potrzeby nauki, wykonywania wolnych zawodów lub biznesu. Wiele osób było tego samego pochodzenia terytorialnego (większość z Wysp Zielonego Przylądka), poszukiwano robotników, którzy byliby wtedy dostępni ze względu na emigrację Portugalczyków do Europy w latach 60. i 70. XX wieku. Zarówno w przypadku emigracji zarobkowej, jak i migracji studentów i pracowników, osoby te były obywatelami portugalskimi, tak więc pomimo możliwości przynależności do afrykańskich grup etnicznych, nie byli oni prawnie uznawani za migrantów międzynarodowych.

B. Instytucje wspierające imigrantów i realizowane systemy wsparcia w Portugalii.

W Portugalii Rząd jest odpowiedzialny za definiowanie i wdrażanie polityki imigracyjnej i azylowej, a także polityki integracji cudzoziemców w społeczeństwie.

Instytucjami wspierającymi są m.in.:

- **Ministry for Internal Administration (MAI)** - odpowiedzialne za wdrażanie polityki dotyczącej imigracji i azylu zgodnie z postanowieniami Konstytucji i ustawy oraz wytycznymi Rządu
- **Ministry of Justice (MJ)** – zajmujące się przyznawaniem obywatelstwa portugalskiego
- **Ministry of Labour, Solidarity and Social Security (MTSSS)** – odpowiedzialne za promowanie zatrudnienia, szkoleń / kursów i przestrzegania warunków pracy
- **Ministry for Foreign Affairs (MNE)**
- **Presidency of the Council of Ministers (MPMA)** - koordynacja sektorowych polityk integracyjnych
- **Portuguese Council for Refugees (CPR-organizacja pozarządowa i partner operacyjny UN High Commission for Refugees)** - strategiczny partner Państwa portugalskiego w przyjmowaniu osób ubiegających się o azyl i pomocy w integracji uchodźców

C. Strategie Portugalii w zakresie kulturowej i językowej adaptacji uchodźców, imigrantów oraz poszukujących azylu przed problemem Syrii.

Portugalczyki, uważają, że imigranci stanowią istotny element ich społeczeństwa. Przychylne traktowanie imigrantów i konstruowanie polityki migracyjnej w taki sposób, by ułatwić uzyskanie legalnego pobytu cudzoziemcom decydującym się na zamieszkanie w Portugalii, to priorytet polityki państwa. Wielokulturowość dla Portugalczyków nie rodzi w nich obaw, wręcz przeciwnie jest postrzegana jako wartość dodana. Portugalski migracyjny system prawny opierający się na Konstytucji, stanowi, że cudzoziemcy przebywający lub zamieszkujący w Portugalii korzystają z praw i podlegają tym samym obowiązkom, co obywatele Portugalii (za wyjątkiem praw i obowiązków dotyczących wyłącznie obywateli).

D. Rzeczywistość integracji społeczności w Portugalii – wymiana doświadczeń. Przedstawienie informacji na temat najskuteczniejszych metod i działań, które odniosły pozytywny skutek w przystosowaniu kulturowym, językowym i adaptacji życia w Portugalii.

Jednym z priorytetów w Portugalii jest współpraca z imigrantami. Jest to jeden z większych regionów przyjmujących, goszczących imigrantów. W szkołach obecnie (2017 r.) uczą się dzieci 34 narodowości. Celem politycznym jest zapewnienie lepszego życia cudzoziemcom.

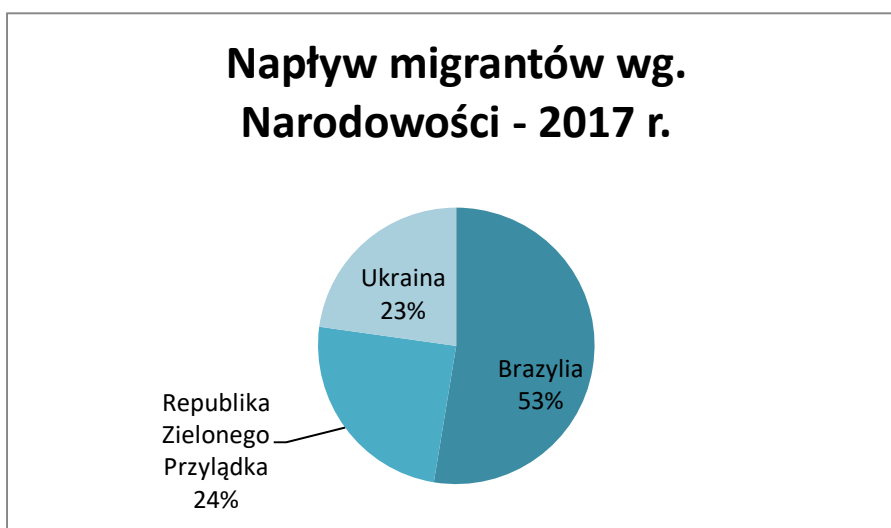
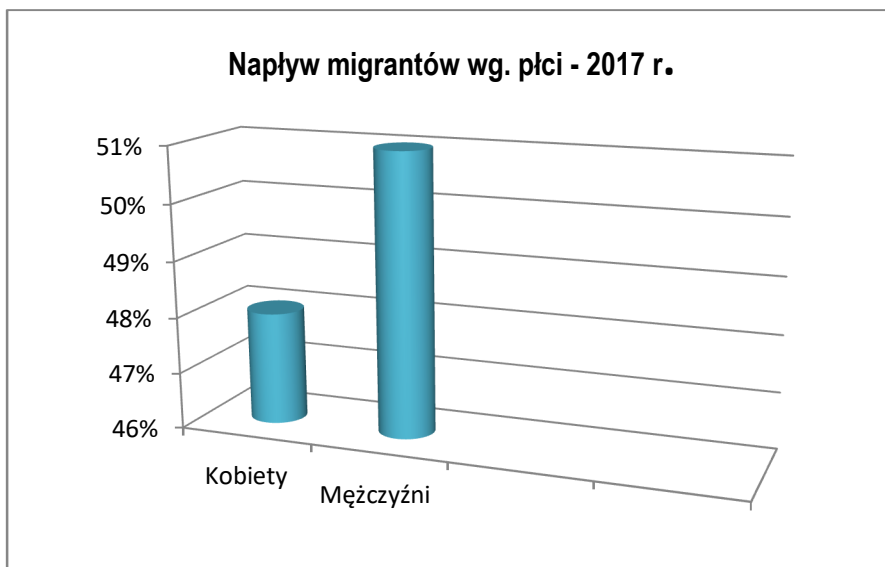
W Portugalii w Sintrze funkcjonuje zatwierdzony przez Radę Miasta Plan dla uchodźców, który planowo obejmie wsparciem 25 rodzin. Od początku działania programu Gmina Sintra przyjęła już 16 rodzin i w każdym miesiącu przyjeżdża następna. Jest to pierwsza Gmina, która taki plan wprowadziła w życie. W realizację planu jest zaangażowany nie tylko Urząd Miasta, ale też inne instytucje z sektora opieki społecznej i socjalnej, szkoły, ośrodki zdrowia, centra wolontariatu. Powołując zespół wdrażający plan są brani pod uwagę zarówno pracownicy Urzędu Miasta jak i pracownicy innych instytucji. Zespół jest odpowiedzialny za stały monitoring i prawidłowe wdrożenie planu. Indywidualny Plan, którego celem jest uzyskanie niezależności i samodzielności przybywającej rodziny, wprowadzany jest od momentu przyjazdu rodziny do Portugalii - okres adaptacji wynosi max. 18 m-cy. Plan opiera się na zasadzie, iż uchodźcy mają takie same prawa jak Portugalczycy. Przed udzieleniem wsparcia badany jest każdy aspekt życia rodziny pod względem potrzeb (edukacyjne, materialne, psychologiczne itp.). Diagnoza ta jest niezbędna gdyż, osoby które zostaną objęte wsparciem to ludzie, wychowani w różnych kulturach, często diametralnie różnych od portugalskiej. Bardzo często należy ich przygotować do funkcjonowania w Portugalii, poprzez uczenie niemalże wszystkiego (np. obsługa pralki, jak dostać się do szkoły, szpitala, jak się zachowywać w różnych sytuacjach, instytucjach). Jednym z pierwszych i zarazem podstawowym problemem jest z bariera językowa, która jest niwelowana poprzez udział w zajęciach językowo-kulturowych trwających przez 6 m-cy. Przez pierwsze 3 miesiące rodzina korzysta z tłumacza (przeważnie jest to wolontariusz), który pomaga jej członkom w codziennych sytuacjach życiowych, tj. wizyta w urzędzie, szkole, u dentysty itp. Jest to bardzo istotny element, gdyż bez znajomości języka nie ma możliwości zdobycia pracy. Kiedy rodziny przyjeżdżają do Portugalii mogą skorzystać z różnorodnych form wsparcia. Co ważne – jeśli dorośli członkowie rodziny korzystają z nauki języka lub zawodu, bądź załatwiają sprawy socjalne, plan przewiduje zapewnienie

opieki nad ich dziećmi. Celem nadrzędnym działań w ramach Planu jest, aby po 18 m-cach członkowie danej rodziny stali się niezależni. Urząd Miasta i zespół wdrażający plan mają na uwadze iż każda rodzina, która tego nie dokona będzie utrzymywana z pomocy socjalnej. W przypadku 5 rodzin, które już zakończyły 18-mcny okres adaptacji zostały osiągnięte ww. cele.

Władze zwracają się z prośbą do Przedsiębiorców o odpowiedzialność społeczną. Ziemia Portugalii jest dla wszystkich i chcą, aby wszyscy czuli się tam dobrze. Portugalczycy nie postrzegają uchodźców, jako „kradnących” pracę, ale jako osoby, które cierpią w swoich krajach i dlatego chcą im dać szansę na szczęście. We wspomnianej gminie - Sintrze potrzebują napływu siły roboczej, ponieważ borykają się z problemem dotyczącym pracowników - nie ma wystarczającej ilości pracowników, gdyż większość społeczeństwa jest albo poniżej 18 r. życia albo 60+. Oprócz planu dla uchodźców funkcjonuje również plan dla imigrantów. Imigranci są odbierani przez Portugalczyków, jako część ich społeczeństwa. Dzięki tej polityce funkcjonuje pokój między stronami. Przy realizacji Planu, decyzję o przyjęciu rodziny podejmuje nadrzędna instytucja. Rodzina otrzymuje mieszkanie, do dyspozycji ma pomoc prawnika. Pierwsze rodziny, jakie zostały przyjęte były rodzinami badawczymi. Zespół zaangażowany w realizację przedsięwzięcia badał potrzeby, aby potem w oparciu o nabytą wiedzę i doświadczenie podjąć działania, opracować plan. Dla przykładu wprowadzony w Sintrze plan, jako jedyny obejmuje wsparcie psychologiczne zdrowia. Portugalia chcąc osiągnąć dobrą integrację, nie może dopuścić do sytuacji, żeby uchodźcy, imigranci czuli się osamotnieni i osaczeni. Rodziny objęte wsparciem wiedzą, do kogo mogą zadzwonić w razie problemu. Zdążają się również nieprzewidziane przypadki, jak w sąsiadującej z Sintrą Gminie, gdzie zagubiły się trzy rodziny. Dlatego władze gminy Sintra wykorzystują podczas realizacji Planu nie tylko własne, ale i doświadczenia z innych przedsięwzięć realizowanych w kraju. Żaden z zespołów odpowiedzialnych za wdrażanie Planu nie chce dopuścić do sytuacji, w której rodzina opuszcza region/kraj bez uprzedzenia lub nie kończy wsparcia zgodnie z zamierzonym celem. Jest to możliwe do osiągnięcia poprzez zapewnienie właściwej opieki. W związku z powyższym w Portugalii aktywnie działa lokalny bank wolontariuszy. Jest tak około 160 wolontariuszy. System działa w oparciu o częściowe płatności. 10 euro na dzień taką kwotę może otrzymać wolontariusz za m.in. niezbędny transport, jedzenie i ubezpieczenie. Oprócz tej formy wspomagania zespołu wdrażającego istnieje także bank czasu. Polega na tym, że m.in. wolontariusze oferują swój czas pracy. Obrazując na sytuacjach z życia wziętych: prawnik może zgłosić się do banku i proponując, że odda (przeznaczy) określoną liczbę godzin swoich usług i w zamian za to chce, proponuje odzyskać 10% tego czasu w innych usługach na swoją rzecz np. usługi mechanika.

Jednym z problemów kadrowych, z jakim boryka się zespół wdrażający, jest brak wystarczającej liczby zaangażowanych tłumaczy. Tu wykorzystano bezpośrednio współpracę z imigrantami/uchodźcami, gdyż dwóch z 5 tłumaczy działających na rzecz Planu są to członkowie rodzin, które przyjechały do Sintry.

Władze Sintry uważają iż najważniejszy przekaz jest taki, aby rodziny otrzymujące wsparcie miały tyle samo praw (nie mniej, nie więcej), co obywatele kraju. I to pomaga zdobyć zrozumienie i akceptację społeczną zjawiska asymilacji. Rozwiązaniami, jakie wprowadzono w Sintrze, są zainteresowane i inne samorządy w Portugalii, które również przyjmują uchodźców/imigrantów.

E. Portugalia w obliczu problemu uchodźców z Syrii. Prezentacja stanu faktycznego i udostępnianie danych.

F. Wizyta w organizacji która pracuje na rzecz uchodźców - 'Plataforma de apoio refugiados' (Platforma wspierająca uchodźców) lub CPR – Portuguese Convention for Refugees. (Portugalska Konwencja na rzecz uchodźców)

Portuguese Council for Refugees (CPR-organizacja pozarządowa i partner operacyjny UN High Commission for Refugees) - strategiczny partner Państwa portugalskiego w przyjmowaniu osób ubiegających się o azyl i pomocy w integracji uchodźców.

<http://refugiados.net/1cpr/www/667.php>

OBSZARY INTERWENCJI

- 1) Dział społeczny
  - recepcja, ocena potrzeb,
  - doradztwo, projekt, integracja społeczno-kulturalna, zajęcia w wolnym czasie,
  - stała ocena celów i strategii interwencji.
- 2) Dział prawny
  - doradztwo prawne dla osób ubiegających się o azyl i uchodźców na wszystkich etapach postępowania,
  - ochrona,
  - szkolenia i seminaria, promowanie edukacji w zakresie praw człowieka, w szczególności prawa do schronienia,
  - współpraca z innymi organizacjami międzynarodowymi i regionalnymi.
- 3) Informacje
  - międzynarodowe kongresy,
  - nauka „twarzą w twarz” i nauczanie na odległość,
  - dzień uchodźcy (20 czerwiec),
  - wiadomości i wydarzenia,
  - statystyka.
- 4) Biuro wprowadzające
  - bezpłatna usługa wsparcia, która promuje (re)integrację i związek między szkoleniem, a życiem zawodowym
- 5) Training – e CRP
  - <https://www.321-123.net/dirhum3/login/index.php>

CAR – Centrum Dla Uchodźców

- 1) przestrzeń dziecięca "DZIECKO": przedszkole / przedszkole
- 2) kiosk internetowy,
- 3) biblioteka i biblioteka multimedialna,
- 4) audytorium,
- 5) sale szkoleniowe,
- 6) warsztaty,
- 7) pranie i małe aranżacje,
- 8) boisko sportowe na zewnątrz.

C.A.CR. - Domek Powitalny Dla Dzieci Uchodźców

którego celem jest zapewnienie wyspecjalizowanej opieki nad dziećmi i młodzieżą w wieku poniżej 18 lat

- 1) zadbać o dobre samopoczucie dzieci i młodzieży,
- 2) rozwijać umiejętności i potencjał każdego beneficjenta poprzez zindywidualizowany plan interwencji,

- 3) zapewnić godność, bezpieczeństwo,
- 4) przygotować beneficjentów na integrację i autonomię w Portugalii,
- 5) wsparcie w łączeniu rodzin, na każde życzenie dziecka / młodzieży.

Przestrzeń "DZIECKO"

Celem tego miejsca jest zaoferowanie wyjątkowej przestrzeni interakcji wśród dzieci o bardzo zróżnicowanym pochodzeniu, co pobudza pozytywne nastawienie do różnic między kulturami. „The Child” przeznaczony dla wszystkich dzieci w wieku od 4 miesięcy do ukończenia szkoły podstawowej.

8. Kształcenie imigrantów w Hiszpanii.

A. Historia Hiszpanii dotycząca uchodźców, imigrantów i poszukujących azylu.

Hiszpania nie zawsze była celem imigracji. Jednak w wyniku licznych przemian, które tu zaszły stała się krajem, do którego napływała coraz większa liczba imigrantów, również tych nielegalnych. Wynika to w głównej mierze z jej położenia geograficznego i lądowych granic na kontynencie afrykańskim. W dzisiejszych czasach kraj ten znacząco ogranicza napływ cudzoziemców. Zaostrzona polityka emigracyjna, niska pomoc socjalna oraz ograniczone możliwości komunikacyjne sprawiają, iż tylko około 2% (dane z 2013 r.) wszystkich emigrantów i uchodźców przybywających do Europy, trafia na terytorium Hiszpanii. Są to osoby przybywające przede wszystkim z Wenezueli, Syrii, Ukrainy oraz Algierii. Najczęstszym środkiem transportu są łodzie, które docierają nad brzeg Andaluzji z rejonu Maroka. 16,4 % populacji Marokańczyków zamieszkuje terytorium Hiszpanii w związku z tym wprowadzono obowiązek wizowy dla tego kraju.

B. Instytucje wspierające imigrantów i realizowane systemy wsparcia w Hiszpanii.

Cały proces emigracyjny jest kontrolowany przez kilka ministerstw, a koordynacją zajmuje się Generalny Departament Imigracyjny.

W zakresie polityki imigracyjnej w Hiszpanii współpracują ze sobą:

- Ministerstwo Zatrudnienia i Polityki Społecznej,
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych,
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Współpracy,
- Ministerstwo Sprawiedliwości.

C. Strategie Hiszpanii w zakresie kulturowej i językowej adaptacji uchodźców, imigrantów oraz poszukujących azylu przed problemem Syrii

Wszystkie dokumenty związane z pobytem drukowane są w języku hiszpańskim, przez co istnieje bariera językowa. Bariera językowa sprawia, iż uchodźcy nie mogą podjąć pracy. Dlatego też najważniejszym elementem jest nauka języka. Jednak czasem brak bariery językowej nie jest elementem ułatwiającym adaptację w społeczeństwie hiszpańskim. Osoby wykształcone, znające język, muszą podejmować prace nie związane z zawodem, ponieważ np. nie mają dokumentów potwierdzających wykształcenie lub też ich dyplomy nie są uznawane w Hiszpanii. Istnieje szereg organizacji pozarządowych, których zadaniem jest nie tylko pomoc językowa, ale także socjalna, prawnicza oraz szkoleniowa. W pomoc najbardziej zaangażowany jest Czerwony Krzyż. Jest to ciężkie zadanie ponieważ „społeczne wykluczenie zależy od biedy”. Istotnym założeniem tych instytucji oraz szkół w procesie adaptacji jest nauka oraz integracja rodziców. W związku z tym, iż w niektórych szkołach występują klasy wielokulturowe (Romowie, Marokańczycy, Turcy Arabowie oraz Hiszpanie), przygotowywane są przez nauczycieli specjalne programy nauczania, które zakładają wyrównywanie szans.

W Hiszpanii istnieją trzy główne obszary, oprócz edukacyjnego, na których skupiają się wychowawcy:

- stworzenie atmosfery współpracy,
- radzenie sobie z konfliktem,
- pokonywanie różnic kulturowych.

Procesy edukacyjne uwzględniają różnice i szczególne potrzeby uczniów. Różnice kulturowe zostają przezwyciężane, gdy uczniowie poznają korzyści płynące ze współpracy z innymi i uczą się jak rozwijać umiejętności współpracy, a nie koncentrować się wyłącznie na sobie. Nauczyciele zwracają szczególną uwagę na zjawiska przemocy, nękania i rasizmu w szkole. Zjawiska te wymagają od wychowawców bardziej aktywnego podejścia do rozwiązywania konfliktów społecznych w systemie edukacji. W związku z tym wiele szkół stosuje różne programy edukacyjne w zakresie przezwyciężania różnic kulturowych, aby pomóc dzieciom i nastolatkom w nauce reagowania na te problemy. Mediacja w sporach międzyludzkich jest jedną z ważniejszych kwestii. Niektóre szkoły wyznaczają osobę, która ma działać jako neutralny mediator. Uczniowie muszą zostać poinformowani, że w szkole istnieje osoba do której mogą zwrócić się, gdy nie są w stanie rozwiązać konfliktu. Nacisk położony jest na rozwój i znaczenie długotrwałej relacji, a nie na krótkoterminowy konflikt, który sprowokował uczniów do sporu. Rolą mediatora jest nakłonienie stron sporu do zaangażowania się w proces mediacji. Mediatorzy podkreślają znaczenie procesu mediacji i wyjaśniają, że proces ten zakończy się sukcesem tylko wtedy, gdy strony sporu zaangażują się w niego w celu rozwiązania konfliktu. Aby osiągnąć porozumienie między stronami sporu, często konstruowane jest formalne pisemne porozumienie w celu podkreślenia zobowiązania stron do oficjalnego uznania konfliktu za rozwiązany. Tak więc z punktu widzenia Hiszpanów w procesie adaptacji najważniejsze jest pokonanie różnic kulturowych i zrozumienie mentalności innych oraz pokonanie bariery językowej. Edukacja jest kolejnym krokiem do integracji uchodźców i imigrantów ze społecznością hiszpańską.

D. Czynniki wpływające na pomyślne społeczne i zawodowe włączenie uchodźców, imigrantów i poszukujących azylu.

W świetle hiszpańskiego prawa rola administracji w przyjmowaniu oraz opiece nad uchodźcami dotyczy w głównej mierze przyjęcia i rozpatrzenia wniosku azylowego, zapewnienia podstawowej opieki medycznej, przekazania niewielkich kwot pieniężnych na bieżące potrzeby oraz gdy pojawi się taka potrzeba, do umieszczenia uchodźców w ośrodkach na okres nie dłuższy niż sześć miesięcy. Okres pobytu uchodźców w Hiszpanii nie powinien przekroczyć 90 dni. Jest to kontrolowane prawnie. Jeżeli ten okres czasu trwa powyżej 90 dni osoby te są poszukiwane, a następnie przetransportowywane do swojego kraju. Koszt transportu ponosi Hiszpania. W związku z tym faktem największy ciężar związany z pomocą uchodźcom spoczywa na organizacjach pozarządowych, które współpracują ze sobą. Wjazd obywateli państw trzecich do Hiszpanii reguluje Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z dnia 9 marca 2016 roku. W przypadku pobytu nieprzekraczającego 90 dni (w okresie ostatnich 180 dni) warunki wjazdu obywateli państw trzecich są następujące:

a) posiadają oni ważny dokument podróży uprawniający posiadacza do przekroczenia granicy i spełniający następujące kryteria:

- jest on ważny przez przynajmniej trzy miesiące po planowanej dacie wyjazdu z terytorium państw członkowskich UE; w uzasadnionych, pilnych przypadkach kryterium to może zostać pominięte,
- został wydany w okresie ostatnich 10 lat.

b) posiadają oni ważną wizę, jeżeli jest ona wymagana zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 539/2001, chyba że posiadają ważny dokument pobytowy lub ważną wizę długoterminową,

c) uzasadnią cel i warunki planowanego pobytu oraz posiadają wystarczające środki utrzymania, zarówno na czas trwania planowanego pobytu, jak i na powrót do ich państwa pochodzenia lub na tranzyt do państwa trzeciego, co do którego istnieje pewność, że uzyskają zezwolenie na wjazd na jego terytorium lub jeżeli mają możliwość uzyskania takich środków zgodnie z prawem,

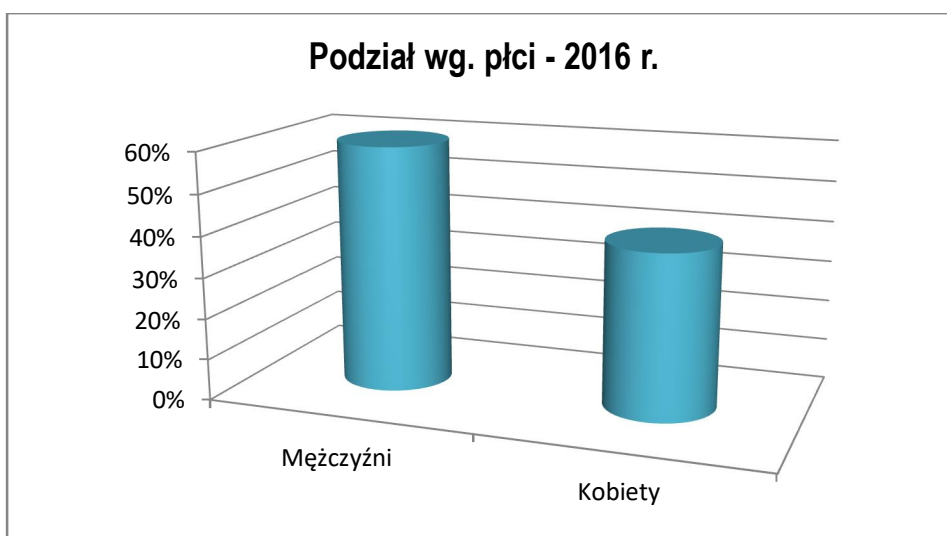
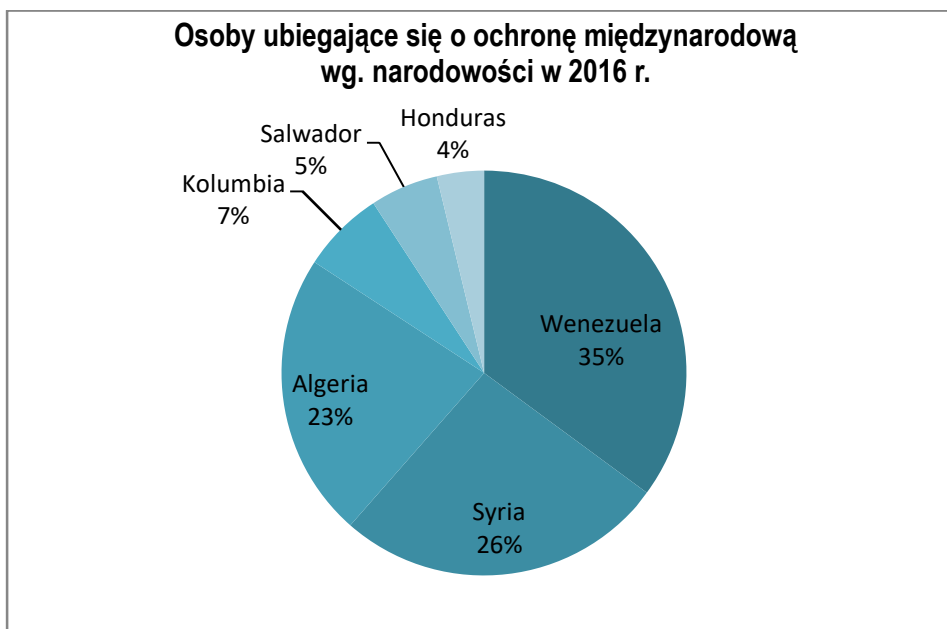
d) nie są osobami, wobec których dokonano wpisu do celów odmowy wjazdu w Systemie Informacyjnym Schengen (SIS)

e) nie są uważani za stanowiących zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, zdrowia publicznego lub stosunków międzynarodowych żadnego z państw członkowskich, a w szczególności nie dokonano wobec nich, na tej samej podstawie, wpisu do celów odmowy wjazdu w krajowych bazach danych państw członkowskich.

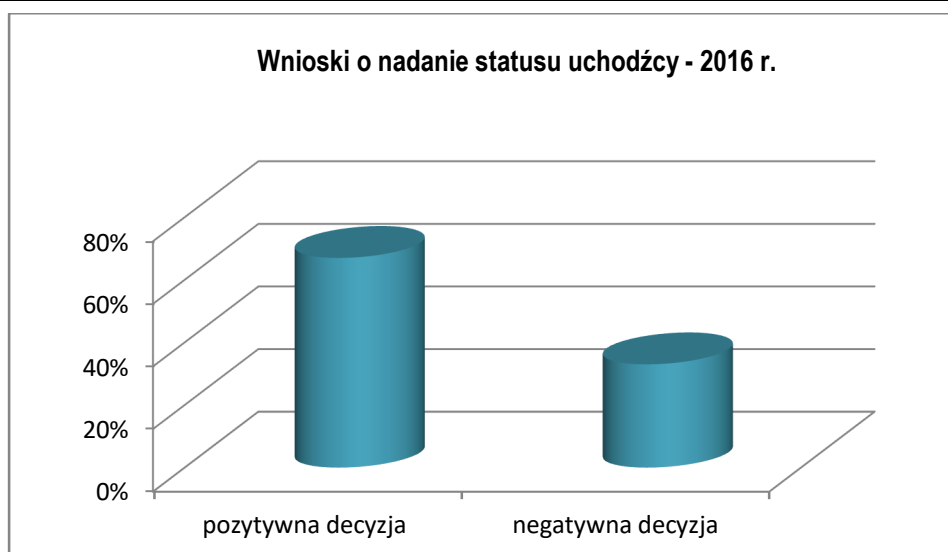
E. Hiszpania w obliczu problemu uchodźców z Syrii. Prezentacja stanu faktycznego i udostępnianie danych.

- W Maladze oficjalnie zarejestrowanych jest ponad 500 osób posiadających dokumenty i korzystają z pomocy *Malaga acoge*. Około 200 osób oczekuje na zalegalizowanie swojego pobytu w Hiszpanii. Nieoficjalnie tych osób jest 1200. W chwili obecnej prace podjęło 279 osób, odwiedzają oni raz w tygodniu tą organizację.

- Średnia wieku osób przybywających do Hiszpanii - powyżej 30 lat. Osoby te przybywają z myślą o pracy, nie nauce. Obecne jest dużo osób poniżej 18 roku życia (ponad 70 na terenie Malagi), które chcą podjąć naukę. Miasto dofinansowało naukę 20 osobom. W tym roku 37 osób zostało przyjętych do szkoły policealnej.

F. Wizyta w organizacji, która pracuje na rzecz uchodźców - Málaga Acoge

Przykładem instytucji zajmującej się pomocą dla uchodźców oraz emigrantów w Hiszpanii jest Málaga Acoge – której celem jest zaspokojenie ich podstawowych potrzeb oraz integracja społeczna. Instytucja działa w Maladze od 1963 r., zatrudnia 42 osoby oraz aktywnie współpracuje z 86-ma wolontariuszami. Dyrektorem organizacji jest prawnik specjalizujący się w prawie międzynarodowym. Organizacja realizuje szkolenia oraz pomoc w znalezieniu pracy dla uchodźców oraz emigrantów. Na internetowej stronie www.malaga.acoge.org prowadzą bloga, na którym są dostępne informacje dotyczące realizowanych działań.

Prace Málaga Acoge dzielą się na obszary i departamenty, które są odpowiedzialne za oferowanie kompleksowego wsparcia imigrantom:

- obszar socjalny

W skład tego obszaru wchodzi departamenty, które odpowiadają za pierwszy kontakt z imigrantami. Celem tego obszaru jest ułatwienie procesu integracji społecznej imigrantów, ułatwienie dostępu do podstawowych usług, takich jak dostęp do zakwaterowania, usługi socjalne, pomoc i porady prawne, walka o prawa imigrantów, wspieranie imigrantów pozbawionych wolności i rekompensowanie sytuacji nierówności, w których znajdują się więźniowie obcego pochodzenia. W ramach tego obszaru możliwe jest wsparcie w przypadku, gdy imigranci nie posiadają dokumentów osobistych - pomoc w zdobyciu dokumentów, tłumaczenie dokumentów. Praktyką stosowaną w instytucji jest poszukiwanie bezpłatnych rozwiązań (np. osoby, które wcześniej same były w potrzebie i otrzymały pomoc teraz odwdzięczają się zajmując się tłumaczeniami).

- obszar edukacji

Obszar Edukacyjny Málaga Acoge składa się z trzech departamentów. Wszystkie te departamenty podejmują działania w sprawach związanych z tematyką edukacji. Departamenty te zajmują się ułatwieniem dostępu do edukacji, wspieraniem dzieci imigrantów w procesie edukacyjnym, organizowaniem zajęć rekreacyjnych, prowadzeniem kampanii o tematyce imigracyjnej mającej na celu uwrażliwienie ludności na temat obecności imigrantów w społeczeństwie,

działaniami i projektami mającymi na celu zwiększenie wzajemnej wiedzy i zrozumienia między imigrantami, a ludnością przyjmującą. Obszar ten ma także na celu zapewnienie imigrantom przestrzeni do nauki języka hiszpańskiego i umiejętności komunikacyjnych niezbędnych do ich integracji ze społeczeństwem hiszpańskim. Działania te realizowane są m.in. poprzez organizowanie dodatkowych zajęć (korepetycji), które prowadzone są przez grupę nauczycieli, zajęć z języka hiszpańskiego dla dzieci i dorosłych. Organizowane są także dodatkowe aktywności, takie jak wizyty w muzeach, udział w wydarzeniach kulturowych. Artyści z tego regionu organizują warsztaty podczas, których wspólnie z dziećmi tworzą prace plastyczne. Prace te są następnie sprzedawane, a dochód przeznaczony na działalność organizacji. W okresie letnim organizowane są półkolonie dla dzieci. Zdecydowana większość imigrantów nastawiona jest tylko na zdobycie pracy, a nie na kształcenie się. Pracownicy instytucji starają się zmienić ich sposób myślenia i zachęcić do kształcenia się poprzez uświadomienie im jak ważny jest to aspekt dla ich lepszej przyszłości. Pracodawcy zatrudniając osoby do 30 roku życia płacą mniejsze podatki, dlatego też osobom młodym łatwiej znaleźć pracę.

- obszar zatrudnienia

Obszar ten odpowiedzialny jest za poprawę możliwości zatrudnienia imigrantów, włączenie imigrantów do rynku pracy oraz integrację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Aby to osiągnąć instytucja wdraża projekty koncentrujące się na doradztwie zawodowym, szkoleniach oraz pośrednictwie pracy; zajmuje się kontaktami z pracodawcami i osobami poszukującymi pracy. Działania te realizowane są poprzez m.in. projekty dla osób bez zatrudnienia, organizację zajęć podczas, których uczestnicy dowiadują się jak przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej pomoc w napisaniu CV. Praca ta odbywa się zarówno indywidualnie, jak i grupowo. Dzięki zajęciom w zespole uczestnicy zdobywają dodatkową umiejętność, jaką jest przygotowanie do pracy w grupie – bardzo ważna w kontekście późniejszego podjęcia zatrudnienia. Imigranci uczestniczą w szkoleniach podczas, których nabywają konkretne umiejętności potwierdzone certyfikatem. Tematyka szkoleń opiera się na potrzebach rynku pracy na danym terenie. W Maladze bardzo często są to szkolenia z zakresu sprzedaży, hotelarstwa, gastronomii. Szkolenia podzielone są na część teoretyczną oraz praktyczną, która odbywa się w firmach.

- obszar informacyjno-prawny

Obszar ten zajmuje się walką o prawo emigrantów, nie działa tylko lokalnie, współpracuje z innymi organizacjami.

Málaga Acoge posiada wypracowaną procedurę postępowania z napływającymi imigrantami. Pracownik wie jak krok po kroku przeprowadzić rozmowę oraz jakie dane zarejestrować. Służy temu specjalny program komputerowy, który przeznaczony jest do ewidencjonowania imigrantów. W bazie tej umieszczane są wszystkie niezbędne dane o osobie wraz z jej fotografią. Pracownicy instytucji podkreślają, że pierwsza rozmowa jest bardzo ważna i należy podczas niej jak najwięcej dowiedzieć się na temat sytuacji danej osoby. Wywiad ten ma na celu zdiagnozowanie problemów i potrzeb imigranta, aby skierować go do właściwego departamentu. Jeżeli na początku nie zostaną poprawnie ustalone potrzeby osoby, udzielona pomoc nie będzie tak efektywna. Pracownicy biura korzystają z oprogramowania bazodanowego, które współpracuje z innymi organizacjami oraz Czerwonym Krzyżem. Pracownik biura prowadzi wywiad na zasadzie check listy z przybywającą osobą. Dużą część pracy w instytucji wykonują wolontariusze - udzielają się tu lekarze, prawnicy (zdobywają oni doświadczenie zawodowe), osoby prowadzący działalność gospodarczą, osoby które wcześniej emigrowały, emerytowani profesorzy oraz osoby nieaktywne

zawodowo. Wolontariusze przyjmowani są do organizacji po przeprowadzonej rozmowie kwalifikacyjnej. Osoby przyjęte podpisują umowę i kierowane są do departamentu, który odpowiada profilowi wolontariusza. Taki pracownik ma określone cele oraz godziny w których odwiedza biuro. Wolontariusz może zmienić po dłuższym czasie pracy departament, aby jego praca nie była monotonna. Środki finansowe oraz materialne pozyskują w formie dofinansowania od darczyńców prywatnych oraz firm. Miasto udostępniło instytucji nieodpłatnie lokal (w którym ma swoją siedzibę) oraz dwa mieszkania na potrzeby młodych osób bezdomnych. Największe dofinansowanie przeznaczył Centralny Bank Hiszpański (www.incorpora.org), który wspiera 350 podobnych do *Malaga acoge* instytucji.

9. Kształcenie imigrantów w Holandii.

A. Historia Holandii dotycząca uchodźców, imigrantów i poszukujących azylu

Od roku 1960 więcej obcokrajowców rokrocznie osiedla się w Holandii niż ten kraj opuszcza. Sami Holendrzy także emigrują do krajów z większymi możliwościami rozwoju. W latach 90-tych rozpoczęła się największa fala imigrantów napływających do Holandii. Byli to uciekinierzy, głównie z krajów Afryki i Azji proszących w Holandii o azyl. Pod koniec lat 90-tych liczba azylantów dochodziła do 40 tys. rocznie z krajów takich jak była Jugosławia, Irak, Iran, Afganistan, Somalia, Liban i Etiopia. Tylko w drugiej połowie lat 90-tych azylu w Holandii udzielono 250 tys. uciekinierów. Tak masowej fali cudzoziemców kraj nie potrafił przyjąć i poprzez zmiany w prawodawstwie od początku XXI wieku liczba azylantów zaczęła spadać. W latach 1993-2002 dochodziło do 50 tys. wniosków o azyl rocznie. Od roku 2003 liczba ta utrzymuje się na poziomie około 15 tys. rocznie. Dzisiaj Holandię zamieszkuje 2 mln cudzoziemców spoza Europy, to jest około 12% ludności kraju. Na niemal 17 milionów mieszkańców Holandii aż 2 miliony pochodzi spoza Europy i 1,5 mln z innych krajów europejskich. Innymi słowy Holandię zamieszkuje niemal 22% cudzoziemców (3,5 mln). Z Holandii azylanci nie uciekają, chętnie tutaj przyjeżdżają i zostają. Sprzyja temu dobra opieka socjalna i możliwość rozwoju zawodowego dla osób, które chcą podjąć pracę.

B. Instytucje wspierające imigrantów i realizowane systemy wsparcia w Holandii.

W Holandii istnieją liczne organizacje na rzecz integracji, przeciwdziałania nietolerancji (istnieją nawet specjalne punkty meldowania przejawów dyskryminacji), czy pomocy marokańskim i tureckim kobietom. Państwo prowadzi różne akcje i tworzy projekty na rzecz asymilacji i budowania platformy dialogu. Takie organizacje zapewniają możliwości bezpłatnej (lub bardzo taniej) nauki języka niderlandzkiego (również dla analfabetów), zajęcia z policją, które mają przeciwdziałać przestępczości, czy też kursy dla imigrantek, na których uczą się m.in. szyc, jeździć na rowerze, wychowywać dzieci. W tych organizacjach pracują głównie wolontariusze. Ministerstwo Sprawiedliwości i Bezpieczeństwa wyznacza pole działania organizacjom pomagającym uchodźcom i emigrantom. Są to takie organizacje jak:

- COA (odpowiedzialni za mieszkania),

- Aanmeldcentrum TER Apel AZC (centrum asymilacyjne),
- IND (interrogacja), AZC (pokoje dla uchodźców),
- Detention – center (w Schiphol, Rotterdam),
- szpitale dla uchodźców i więźniów (Scheveningen),
- Dienst terugkeer en vertrek (instytucja pomagająca powrócić do swojego kraju),
- Vluchtelingenwerk, UAF – Universitair Asylum Fund (pomoc materialna dla uchodźców studentów),
- Advocaten (pomoc prawna),
- ISK (integracja, nauka języka),
- StapVerder (nauka języka),
- kościoły i inne.

W Holandii ośrodki przyjmujące uchodźców dzielą się na dwie kategorie.

- Pierwsza to placówki nastawione na integrację uchodźców ze społeczeństwem. Trafiają do nich cudzoziemcy, których wnioski o status uchodźcy zostały rozpatrzone pozytywnie przez organ imigracyjny. W ośrodkach integracyjnych uchodźcy mogą intensywnie uczyć się holenderskiego, brać udział w szkoleniach zawodowych, kursach komputerowych.
- Drugi rodzaj ośrodków to centra repatriacji. Te placówki często są ostatnim ogniwem w procedurze azylowej dla osób, które otrzymały decyzję odmowną w sprawie nadania statusu uchodźcy. Głównym zadaniem pracowników jest przygotowanie cudzoziemców do powrotu do kraju ich pochodzenia. Mogą oni liczyć na tymczasowe zakwaterowanie, pomoc psychologiczną i niewielkie wsparcie finansowe na bieżące wydatki, ale celem nadrzędnym tych ośrodków jest nakłonienie obcokrajowców do opuszczenia Holandii. Dlatego są organizowane rozmowy z doradcą zawodowym – jak znaleźć nowy zawód w kraju pochodzenia, lub sfinansować podróż powrotną. Nie ma kursów językowych ani programów integracyjnych. Nieliczni otrzymują pozwolenie na pracę, ale jedynie w ograniczonym wymiarze – maksymalnie 24 tygodnie na rok. Wówczas stają się zobowiązani do pokrycia części kosztów utrzymania w ośrodku, więc w praktyce z ich pensji niewiele zostaje na inne wydatki. Aby sobie dorobić cudzoziemcy najczęściej wykonują drobne prace w ośrodku (w przedszkolu, przy naprawie rowerów, sprzątanii), płatne według ustalonej stawki – 50 eurocentów za godzinę. Poszukujący azylu nie tracą nadziei na pozostanie w Holandii. Wiele rodzin mieszka w ośrodku latami, przeciągając procedury odwoławcze i wierząc, że kiedyś im się uda zostać w Holandii na stałe.

C. System przyjmowania uchodźców w Holandii i ich wstępna integracja.

Procesy, które uchodźca przybywający do Holandii musi spełnić:

- Emigrant, uchodźca przybywający do Holandii powinien się zarejestrować w Ter Apel TER Apel AZC (centrum asymilacyjne).

- Po dokonaniu rejestracji nowo przybyli do kraju są kierowani do schronisk prowadzonych przez w/w organizacje. Osoba ubiegająca się o status uchodźcy powinna złożyć wniosek o azyl w jednym z tzw., Centrów Aplikacji (AC), które obecnie znajdują się w Rijsbergen, Zevenaar, Ter Apel i na lotnisku Schiphol w Amsterdamie. W AC może zapaść decyzja o zakwalifikowaniu danego wniosku do przyspieszonej procedury. Przyspieszone postępowanie trwa od 2 do 6 dni. Ci, którym przyznano ochronę międzynarodową, odsyłani są do placówek integracyjnych, a ci, którym odmówiono – do ośrodków repatriacyjnych. Cudzoziemcy w stosunku, do których nie można zastosować przyspieszonej procedury i w tym trybie rozstrzygnąć ich sprawy, trafiają do ośrodków tymczasowych i pozostają w nich do zakończenia dalszego postępowania weryfikacyjnego. Ogółem procedura azylowa nie powinna trwać dłużej niż 6 miesięcy. Od negatywnego postanowienia IND można zgłosić sprzeciw, a następnie odwołać się do sądu. Wnioskujący ma prawo do pozostania na terytorium Holandii w trakcie rozpatrywania apelacji. Najwyższą instancją w procedurze azylowej jest Rada Stanu, która sprawuje kontrolę nad orzeczeniami sądu.
- Organizacje pomagające uchodźcom dostają pieniądze na to, żeby zapewnić im mieszkania, wybudować budynki, osiedlić ich w miasteczkach, wsiach, zapewnić szkołę, edukację, integrację społeczną. Uchodźcy przybywający do Holandii umieszczani są w schroniskach, gdzie mogą przebywać maksymalnie do 1,5 roku. Korzystają tu ze wspólnego pokoju, łazienki, toalety oraz kuchni. Dzieci posyłane są do szkoły podstawowej, która mieści się w centrum dla uchodźców. W centrach uchodźcy określone są kryteria, które sugerują, aby np. umieszczać ludzi o podobnym profilu razem (rodziny, Sudańczycy z Sudańczykami itd.) W trakcie przebywania w ośrodku procedura o status uchodźcy może się zakończyć i osoba dostaje ID (status) na 3 lata.
- W Holandii istnieje możliwość sprawdzenia swoich kwalifikacji edukacyjnych przez holenderską organizację zajmującą się internacjonalizacją edukacji Nuffic. Wysyłając swój dyplom z ukończenia szkoły w swoim kraju można sprawdzić na jakim poziomie wykształcenie odpowiada wykształceniu w Holandii. Jeżeli uchodźcy nie mają dyplomów, bo uciekając przed wojną nie byli w stanie zabrać żadnych dokumentów potwierdzających ich wykształcenie muszą zdać egzamin, który zakwalifikuje kompetencje człowieka do poziomu wykształcenia obowiązującego w Holandii. Uchodźcy w tych centrach powinni nauczyć się języka, zawodu i nauczyć się żyć w nowym środowisku. Osoba, która przechodzi całą ścieżkę integracji ma opiekuna, który mu pomaga i kieruje.
- Po przejściu całej ścieżki procesu adaptacji, uchodźca otrzymuje status Holder, dzięki czemu może podjąć pracę za którą otrzymuje pełne wynagrodzenie.
- W każdym mieście znajdują się organizacje zajmujące się emigrantami i uchodźcami. Pomagają one np. uporać się uchodźcom z traumą związaną z utratą członków rodziny w wyniku wojny, integracją, nauką języka, ze znalezieniem pracy, uzyskaniem pomocy z samorządu lokalnego.

D. Zarządzanie procesem integracji uchodźców na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym w Holandii.

Holandia zaczyna powoli zmieniać swoje podejście do imigrantów. Poczucie zagrożenia sprawia, że to najbardziej liberalne społeczeństwo Europy zaczyna być świadkiem coraz większej radykalizacji nastrojów i poglądów. Niegdyś ledwo egzystujące partie populistyczne zdobywają coraz więcej zwolenników. Coraz większy nacisk kładzie się na konieczność asymilacji nowoprzybyłych i na jak najszybsze włączenie ich do społeczeństwa holenderskiego, poprzez wpajanie im holenderskiego stylu życia (np. prezentacje filmów z nagraniem kobiety opalającej się topless na publicznej plaży). Obecnie Holandia zajmuje 7 pozycję w rankingu najbardziej popularnych krajów wśród osób ubiegających się o status uchodźcy w Unii Europejskiej. Polityka azylowa Holandii uległa ostatnio wyraźnemu zaostrzeniu. Zmieniło się też nastawienie samych Holendrów. Wielu ma poczucie, że prowadzona przez lata polityka otwartości wobec cudzoziemców nie przyniosła oczekiwanych rezultatów. Nastroje społeczne znalazły odbicie w rozkładzie sceny politycznej. Duże poparcie zyskały populistyczne partie antyimigranckie. Holenderska polityka wobec imigrantów jest bardzo liberalna, lecz w świetle znacznego wzrostu przestępczości i radykalnych nastrojów, zarówno wśród imigrantów, jak i rdzennych Holendrów, zaczyna się zmieniać. Ten jeden z najbogatszych członków Unii, a zarazem dawna potęga kolonialna, od wielu lat przyciąga rzesze „przyjezdnych”, którzy w imigracji upatrują szansy na poprawienie warunków życia. W Holandii potrzebni są ludzie do pracy w następujących branżach: rolnictwo, opieka nad osobami starszymi, w sektorach zdrowotnych, technicznych, informatycznych. Tam brakuje rąk do pracy. Niekiedy wystarczy 3 tygodniowy kurs i można zacząć pracę.

Obywatelstwo holenderskie można otrzymać na trzy sposoby:

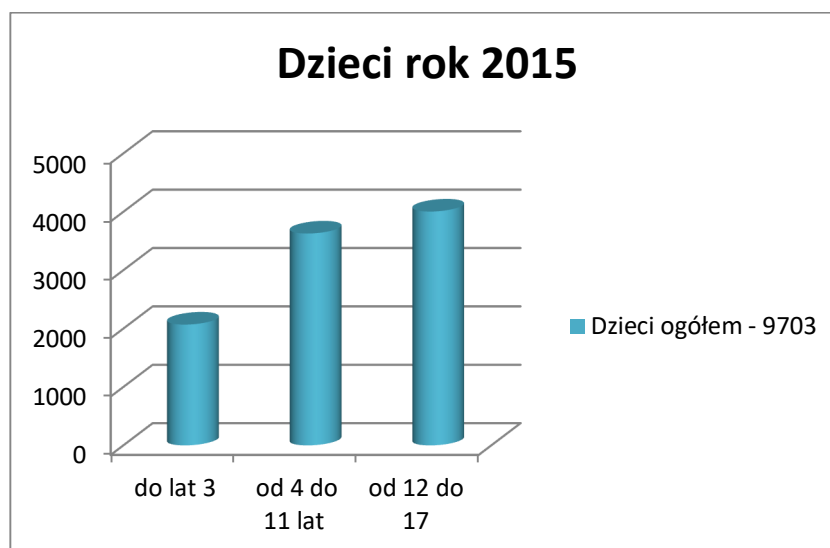
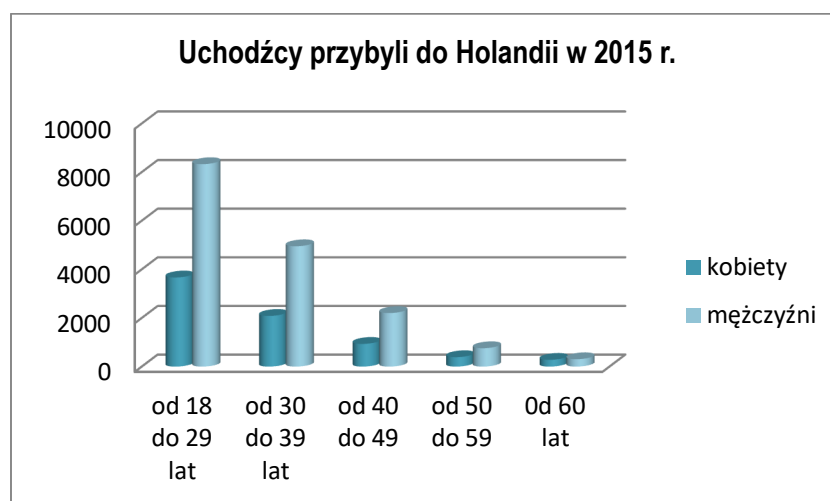
- prawnie - opcja jest zarezerwowana dla dzieci, których oboje rodziców lub mama mają obywatelstwo holenderskie. Jeśli Holendrem jest tata, to musi on najpierw uznać dziecko;
- z wyboru - zarezerwowane jest dla pewnych wybranych grup. Najczęściej chodzi o osoby, które urodziły się na terenie Holandii, Curacao, Aruby lub Sint Maarten i mieszkają tam od dłuższego czasu. Oświadczenie o chęci uzyskania obywatelstwa holenderskiego (tzw. optieverklaring) mogą złożyć osoby, które od co najmniej 5 lat pozostają w związku małżeńskim z Holendrem/Holenderką i od piętnastu lat nieprzerwanie mieszkają w Holandii (albo na Curacao, Arubie lub Sint Maarten). Procedura uzyskania obywatelstwa z wyboru może trwać do trzech miesięcy;
- poprzez naturalizację – sposób ten adresowany jest do emigrantów, którzy chcą uzyskać holenderski paszport i muszą spełnić szereg warunków: ukończone osiemnaście lat, legalnie i nieprzerwanie mieszkać w Holandii przez co najmniej pięć lat (z wyjątkiem osób pozostających w związku małżeńskim lub partnerskim z Holendrem/ Holenderką – wtedy wystarczą trzy lata), posiadać bezterminowe zezwolenie na pobyt, posiadać dobrą znajomość języka holenderskiego i kultury Holandii, potwierdzoną zdany egzaminem w zakresie integracji społecznej lub w określonych przypadkach, innymi certyfikatami, nie można być karanym przez ostatnie cztery lata (kara więzienia lub wysoka kara pieniężna), nie może toczyć się postępowanie karne, należy złożyć przysięgę zobowiązującą do przestrzegania obowiązującego w Holandii prawa,

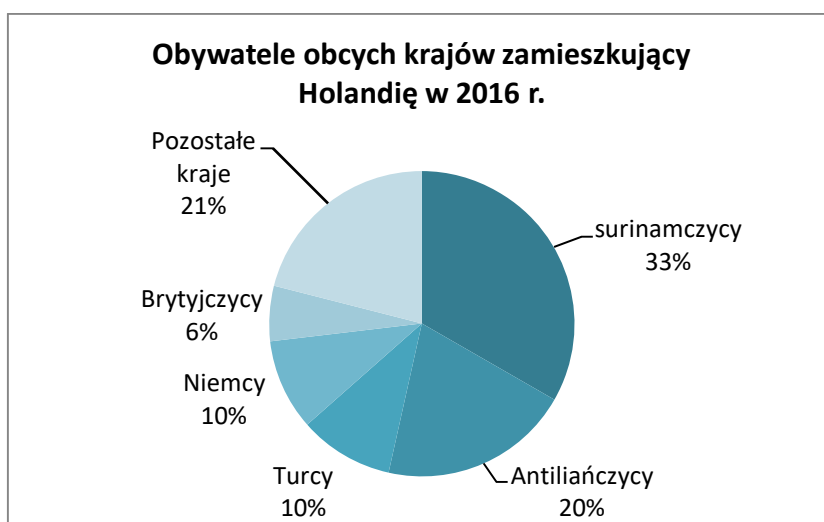
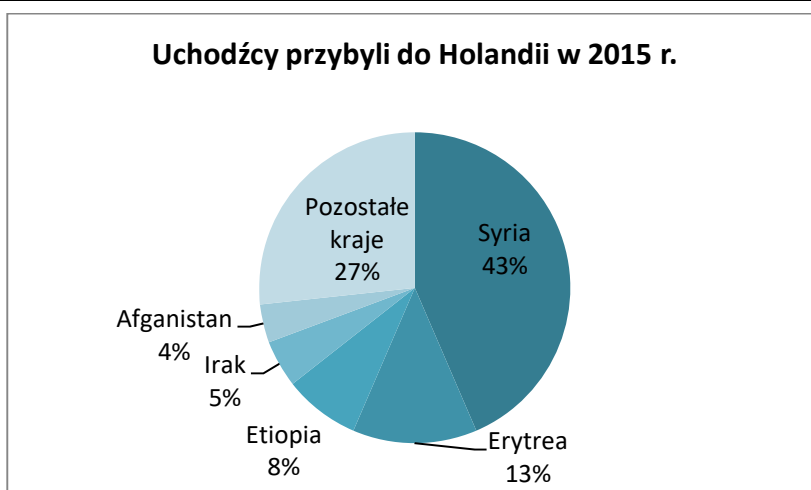
być przygotowanym na zrzeczenie się swojego obywatelstwa. Procedura przyznawania obywatelstwa może potrwać nawet rok.

Posiadacze holenderskiego paszportu mogą liczyć na kilka ułatwień:

- możliwość otrzymania holenderskiego paszportu/ dowodu osobistego (pojechać na wakacje do USA bez wizy),
- prawo do głosowania w wyborach parlamentarnych i w wyborach do tzw. Stanów Prowincjalnych (Provinciale Staten),
- prawo do pracy w holenderskim parlamencie i Stanach Prowincjalnych.

E. Holandia i rzeczywistość uchodźców po wojnie w Syrii i sytuacja uchodźców. Prezentacja stanu faktycznego i udostępnianie danych.

Turcy, Marokańczycy i Surinamczycy są w Holandii największymi mniejszościami etnicznymi i mają oficjalny status prawny mniejszości etnicznej. Jest to bardzo ważne, gdyż dzięki temu nabywają pewne prawa, których nie mają członkowie innych mniejszości. Są to np. możliwość ubiegania się o państwowe dotacje, prawo do nauki własnego języka, czy preferencyjne warunki i pomoc w znalezieniu zatrudnienia.

F. Wizyta w organizacji która pracuje na rzecz uchodźców - „Stap Verder”

Podczas pobytu w Amsterdamie w ramach projektu Erasmus KSWP zostało zaproszone do instytucji zajmującej się uchodźcami i emigrantami z różnych krajów. Organizacja mieści się w Amsterdamie, gdzie zajmuje lokal o powierzchni około 80 m². Jest to kilka pomieszczeń podzielonych na biuro organizacji z zapleczem komputerowym, pokój do nauki języka, jadalnia, kuchnia, łazienka, pralnia, szatnia itp. Organizacja jest wspomagana przez kościół, a głównym liderem jest pastor. Klientami organizacji są uchodźcy i emigranci, którzy nie posiadają statusu i dodatkowo nie mają żadnych dokumentów. Organizacja pomaga tym ludziom w integracji, ale przede wszystkim daje możliwość zaspokojenia podstawowych potrzeb. Uchodźcy przychodząc do instytucji dostają możliwość rozpoczęcia procedury rejestracji, uczenia się języka, mogą przygotować posiłki i przetrzymać żywność w lodówce, wziąć prysznic, czy uprać

ubranie. W organizacji tej nie ma miejsca na nocleg, więc najczęściej pracownicy/wolontariusze organizacji szukają dobrych ludzi, którzy chcą udzielić schronienia uchodźcom. Dzięki tej instytucji osoba, która uciekła ze swojego kraju z powodu wojny lub prześladowania ma możliwość otrzymania początkowego wsparcia na kilka miesięcy aż do momentu samodzielnego funkcjonowania. Organizacja zbiera również żywność, ubranie i środki finansowe na pomoc dla uchodźców. Wokół instytucji gromadzą się ludzie/wolontariusze, którzy dostarczają żywność, ubrania i sprzęty typu pralka, komputer, meble itp. potrzebne do życia i funkcjonowania. Podopieczni organizacji razem uczą się języka, przygotowują posiłki, razem je spożywają i wspólnie spędzają czas integrując się.

Wypracowane przez wizytowane instytucje mechanizmy edukacji i polityki migracyjnej są cennym doświadczeniem dla KS WP. Dają możliwość szerszego, bardziej otwartego spojrzenia na adaptację obcokrajowców, przełamują obawę przed przyjmowaniem cudzoziemców do własnego kraju, jak również zwracają uwagę na znaczenie kształcenia cudzoziemców dla rozwoju gospodarki. Porównanie sytuacji uchodźców i imigrantów w trzech krajach, poznanie problemów, barier, a także różnorodnych rozwiązań dotyczących asymilacji tych osób ze społecznościami odwiedzanych państw, daje uczestnikom projektu spektrum wiedzy, której nie zdobyliby, gdyby nie realizacja projektu. Mobilności w celach edukacyjnych pozwalają na wspólne wypracowywanie ponadnarodowych rozwiązań w zakresie kształcenia, działania na rzecz zacieśniania współpracy transnarodowej między organizatorami edukacji, a innymi zainteresowanymi stronami oraz promowaniu idei - konieczności kształcenia przez całe życie, nauki języków obcych i idei zawiązywania międzynarodowych partnerstw na rzecz kształcenia.

Przewodnik został opracowany przez
Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości
w ramach projektu „Z globalizacją nam po drodze – kształcenie na europejskim poziomie”,
Program Unii Europejskiej Erasmus +, Sektor Edukacja dorosłych, Akcja 1 Mobilność Edukacyjna.

„Wyłącznie odpowiedzialność za treści zawarte w niniejszej publikacji ponosi KS WP,
a Komisja Europejska nie może zostać pociągnięta do odpowiedzialności za wykorzystanie tych informacji”